

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודת פורים תשפ"ב לפ"ק

יצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף רפ"ג

וי"ש לומר עוד בטעם שנקרא מרדכי בשם מלאכי, כי בהנס של פורים שנגרמה על ידו, אם כי לפי ראות העין היה הכל בטבע, מכל מקום כמה מלאכים היו מעורבים להביא ישועתן של ישראל. ובגמרא דידן מוזכר איזה מהן, בא גבריאל ועשה לה זנב (מגילה יב:), ושלשה מלאכי השרת נודמנו לה באותה שעה, אחד שהגביה את צוארה, ואחד שמשך חוט של חסד עליה, ואחד שמתח השרביט (שם טו:), ושמי מוחק וגבריאל כותב (שם טו:), היתה מחווה כלפי אחשורוש ובא מלאך וסטר ידה כלפי המן (שם), בא מלאך והפילו על המטה (שם). [ובמשבצות זהב על אסתר (ה-ב) מצא שלשים שליחיות של מלאכים שהיה בנס זה, מלוקט ממדרש ותרגום]. על כן שפיר קורין אותו מלאכי.

*

ובאמת מה שאסתר היתה מחווה כלפי אחשורוש, כאשר שאל אותה מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן, שזוהו נגד השכל לעשות כן, להחווה עליו שהוא איש צר ואויב, בעת שרצתה להשפיע עליו לבטל הגזירה, להתחנן לפניו ולבקש על עמה. אך הענין הוא, כי אסתר בשעה שנכנסה לאחשורוש כתיב ותלבש אסתר מלכות (ה-א). ובגמרא (שם טו:) בגדי מלכות מיבעי ליה, מלמד שלבשתה רוח הקודש ע"ש. וזה לא יתכן אלא בשעה שהאדם מופשט מכל עניני גשמי, ומתדבק באלקים חיים, אז צולח עליו רוח ה', ובכניסתה היתה משוטטת בעולמות העליונות ברוח הקודש, ובהיות שה' אלקים אמת (ירמיה יז:), וחותרו של הקב"ה אמת (יומא טז:), ואם כן לא יתכן בשעת דביקות להוציא מפיו דבר שאינו אמת. וכיון שאחשורוש היה בעצה זו יותר מהמן, על כן יצתה מפיה דבר אמת, שאיש צר ואויב הוא אחשורוש, בלי שום חשבונות אם זה יביא המטרה שלה אם לא, כי בשעה שדבוקים במקור האמת לא שייך דיבור כזב.

*

ואמר הכתוב כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים וגו'. כי הנה אחשורוש היה שונא

המגילה מסיימת בפסוק, כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש, וגדול ליהודים, ורצוי לרוב אחיו, דורש טוב לעמו, ודובר שלום לכל זרעו (י-ג). בגמרא (מגילה יד:) איתא, מ"ח נביאים ושבע נביאות נתנבאו להן לישראל ע"ש. וכפי המבואר ברש"י (שם) היה מרדכי הנביא האחרון, ולהלן (יד:) מבואר דאסתר היתה הנביאה האחרונה. ועוד אמרו (שם טו:) מלאכי זה מרדכי, ולמה נקרא שמו מלאכי שהיה משנה למלך ע"ש.

והנה סיום ספרי הנביאים הם בנבואות מלאכי, שזוהו מרדכי, ומסיים, זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב וגו', הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא, לפני בוא יום ה' הגדול והנורא (מלאכי ג-כב). ושמעתי מהאדמו"ר מסאטמאר בעל ברך משה זצ"ל, שאמר ששמע פעם דרשה מהגאון מבראשוב זצ"ל (בעהמח"ס שו"ת אפרקסטא דעניא) שאמר, כי מלאכי ראה שהוא הנביא האחרון, ומעתה ואילך לא יהיו עוד לישראל נביאים לשאול ולשמע דבר ה', על כן סיים דבריו לישראל, שיזכרו תמיד שאין לנו שיור רק התורה הזאת, ולא תזיוו ממנו זיו כל שהוא, כי זהו חייכם ואורך ימיכם, זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב, ללכת בדרכי התורה בלי שום שינויים, רק התורה כמו שקבלנוה בחורב, עד שתזכו שהנני שולח לכם את אליהו לגאול אתכם גאולת עולם ע"כ.

ועל דרך זה יש לומר גם במגילת אסתר שנכתבה גם כן על ידי מרדכי, כדאיתא בגמרא (בבא בתרא טו:) דאנשי כנסת הגדולה כתבוה, וברש"י שהם מרדכי וחבריו ע"ש. סיים גם ספרו זה כצוואה לדורות על חשיבות האחדות בבני ישראל, להיות דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו, כי רק בזה יהיה להם קיום, וגם הבית המקדש לא נחרבה אלא בשביל שנאת חנם שהיה ביניהם (יומא טז:). וגם מי שהוא רצוי רק 'לרוב' אחיו, ופירשו ממנו מקצת (מגילה טז:), לא ישים לב לזה, אלא יהא דובר שלום 'לכל' זרעו.

*

חסידים היו אומרים, אשרינו מה טוב חלקנו, שאנו יהודים, ומה נעים גורלנו, שאנו חסידים, ומה יפה ירושתנו, להיות חסידים מהרבי שלנו, כל אחד ואחד לשרוש נשמתו.

*

ויש לומר עוד בזה, כי המן הפיל פור הוא הגורל לאבד את כל היהודים, ובאמת מי שנהרג בשביל שהוא ישראל, גדול זכותו מאד, שמסר נפשו וחיותו בשביל אמונתו, 'ומה נעים גורלנו', בגורלו של המן למסור החיים בשביל קדושת שמו יתברך, 'ומה יפה ירושתנו' אחר כך בגן עדן, שיפה שעה אחת קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה (אבות ד-יז). אבל עם כל זה אנו מוותרים על זה, כי חיי עולם הזה חשובים יותר, כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא (שם), ועל זה אנו אומרים, שעם כי נעים גורלנו ויפה ירושתנו, אף על פי כן 'אשרינו מה טוב חלקנו', אין טוב אלא תורה (שם ו-ג), שתהא חלקנו בחיים בתשובה ומעשים טובים שזה חשוב יותר מעולם הבא.

ובאמת יש לדון, הלא אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז-ב), ויסורין ממרקין עונותיו של אדם (ברכות ה), אם כדאי יותר יסורין בעולם הזה שיש בהם ביטול תורה ועבודה, ולהשלים הנפש להחזיר נשמתו טהורה וברורה, או לנצל כל רגע מימי חייו בעבודת קונו, ויניח המירוק להימים שאין בהם חפץ, במתים חפשי, כשנעשה חפשי מתורה ומצות.

[נתעוררתי] אחר כך ממה שכתוב במאמרי אדמו"ר הזקן זצ"ל (ירושלמי פאה א-א) וזה לשונו, הנה אנו רואים שמצות קידוש השם גדולה מכל המצוות, והגם שיעבוד האדם חמשים שנה בעבודת ה' בתורה ומצות, כלא חשיבי לגבי מצות קידוש השם, מפני שכשמוסר נפשו בפועל ממש ליהרג על קידוש השם, קונה עולמו בשרוש ומדריגה גבוהה כל כך עד שאין תורה ומצות יכולים להגיע לשם, וכענין הרוגי לוד שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן (בבא בתרא י:), וכענין רבי אלעזר בן דורדיא וכו' (עבודה זרה יז). וזהו שבישר המגיד להבית יוסף ז"ל (מגיד משרים ריש פ' בראשית סוף ד"ה הלא) שיזכהו להיות מוסר נפשו על קידוש השם, ואחר כך איבד זכיה זו כמבואר שם. ולכאורה יפלא מהו זכיה זו, הלא כשיעסוק בתורת ה' ומצות, כשיאריך ימים יקנה לו חיי העולם הבא הרבה, וכשימות על קידוש השם יחסר לו המעשה הטוב שהיה יכול לעשות בשנים רבות וכו'. אך הענין הוא דמעלת היסורין ומדריגת קידוש השם גבוהה הרבה מכל מעשה הטוב שהיה עושה גם בחמשים שנה. והכל הוא רק מטעם הנ"ל, שבחינת היסורים גבוהה מאוד נעלה, עד שאין המשכות החסידים שמצד המעשה הטוב יכולים לעמוד שם וכו'. וזה היה טעמו של רבי עקיבא שאמר מתי יבוא לידי ואקיימנה וכו' (ברכות סא:), וזה היה מעלת רבי אלעזר ברבי שמעון שקיבל עליו יסורים וכו' (בבא מציעא פה:).

ישראל כמו המן, ואמר לו הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך (ג-א), שוויתר להמן על עשרת אלפים ככר כסף, כי זהו גם רצונו, משל לבעל התל ובעל החריץ (מגילה יד), ולכן היתה אסתר מחווה כלפי אחשוורוש עד שבא מלאך וסטר ידה כלפי המן. הרי לנו כי בדעתה של אסתר, אחשוורוש צר ואויב יותר מהמן. ולבסוף נתהפך לבבו מאויב לאוהב, שהצילם מגזירת המן, ונתן להם רשות לעשות בשונאיהם כרצונם, עד שבחר את מרדכי להיות המשנה למלך, ואיך נתהווה כדבר הזה להשתנות מן הקצה אל הקצה. אמנם צדיק משפיע מקדושתו על כל סביבתו, ומי שנמצא בסביבתו נשפע ממנו כמו הנכנס לחנותו של בושם שיוצא מבושם, ומרדכי ראש לכל הבשמים, שנאמר (שמות ל-בג) ואתה קח לך בשמים ראש מר דרוור, ומתרגמינן מרי דכי (שם יא:), ועל כן מאז שבא מרדכי לבית המלך, נשתנה כל מהותו של אחשוורוש, וזהו שאמר כי מרדכי היהודי 'משנה' למלך אחשוורוש, הוא היה המשנה את אחשוורוש מקצה אל הקצה.

ומעתה אם על הגוי הרשע היה יכול להשפיע להשתנות, מכל שכן שהשפעתו היתה גדולה על כל היהודים לשנותם לטובה, ומרדכי היה הנביא האחרון בישראל, והעלה בקדושתו את כל דורו להשתנות לטובה. ועל כן אמר כי מרדכי היהודי היה 'משנה למלך אחשוורוש', ולא עוד, אלא 'גדול ליהודים', היה משנה גדול גם להכלל ישראל, שהעלה ורומם מעלתם להיות יהודים נאמנים לה' ולתורתו. והעם שנהנו מסעודתו של אותו רשע עד שנתחייבו כליה, נתהפכו על ידו לבעלי תשובה גמורים עד שהיו ראויים להמשיך הנס לזמנם, ומועד של שמחה לכל הדורות.

וידיע מצדיקים שאמרו במעלת טבילה במקוה עד כמה גדול כחה, דהרי אנו רואים שגוי יוכל להתגייר ולהתהפך ליהודי בטבילה, וגר שמל ולא טבל אינו גר (יבמות מו:), אם כן מכל שכן שיש בכח הטבילה להעלות איש ישראל ממדריגתו למדריגה יותר גדולה. וכמו כן אם מרדכי היה יכול לשנות את אחשוורוש, 'משנה למלך אחשוורוש', בודאי שהיה כחו 'גדול ליהודים' להעלותם. ומרדכי אחרון הנביאים סיים את ספרו בפסוק זה, צוואה לדורות, לידע כח הצדיקים וחכמי ישראל, להעריכם ולהיות דבוק אליהם, ובזה יוכלו להתחזק בכל דור ודור.

ובהיותי בחורף העל"ט במקום נופש, שמעתי מהרב שם מאמר מספר היום יום (קובץ פתגם חסידי לכל יום מהרה"ק מוהרי"צ זצ"ל), שכתוב שם (י"ט שבט), כמה וכמה חסידים חשבו יום בואם לליובאוויטש ליום הולדת שלהם. מורי הרשב"ץ בא בפעם הראשונה אור ליום ששי פרשת משפטים תר"ח, ובכל שנה ושנה היה ער כל אותו הלילה, ומכוין להניח תפילין בהשעה אשר נכנס להצמח צדק בפעם הראשונה ע"כ. חזו וראו הרגשת הדביקות של חסידים הראשונים לרבם, שאין יום לידתם חשובה בעיניהם רק כאשר הגיעו להיום שמצאו רבם לקבל ממנו תורה ועבודה, אשר הם חיינו.

והנה להיות כמבואר בחינת היסורים הם למעלה למעלה מבחינת העבודה והמעשה, ואם כן כשהאדם מקבל היסורים אין צריך כלל לעבודה, כי מה לי קטלא כולא וכו'. על כן אמר ובחרת בחיים (דברים ל"ט) וכו', פירוש על כל זה לא תהיה הבחירה ביסורים, הגם שהם גבוהים בשורשן מאוד, כי אם כאשר יבואו מלמעלה, מאת ה' היתה זאת, וכמו שנאמר (תהלים צ"ב) אשר תייסרנו י-ה דוקא, אבל לא שיבחר בבחירה ורצון בהם ולפטור את עצמו מן העבודה וכו', מפני שעם כל זה המעשה עיקר, כמו שנאמר היום לעשותם וכו' (עירובין כ"ב). וזה כל האדם, כי לא נברא האדם אלא בשביל העבודה דוקא (שהוא היפך היסורים), דהיינו בחינת ההמשכות אלקות בתורה ומצוות וכו'. וזהו ובחרת, הבחירה שלך, לא תהיה רק בחיים לאהבה את ה' וכו' על ידי עבודת התורה ומצוות וכו', אך אם יבואו היסורים מלמעלה ולא מצד עצמך, אז תקבלם באהבה, כי שורשם גבוהים מאוד כנ"ל.

*

ויאמר ממוכן לפני המלך והשרים וגו' (א-טו). בגמרא (מגילה י"ב): תנא ממוכן זה המן, ולמה נקרא שמו ממוכן, שמוכן לפורענות [עומד להיות תלוי] ע"כ. ויש להבין למה רק כאן קורא אותו בשם ממוכן, ולא בשאר מקומות כאשר עומד כבר סמוך ונראה לפורענותו. וגם מהו ההכנה לפורענות שקוראה בשם ממוכן.

ונראה על פי מה שכתוב בספר יוסף לקח (הובא בייטב פנים לפורים בסופו) לפרש מה שאמר ממוכן, אם על המלך טוב, יצא דבר מלכות מלפניו, ויכתב בדתי פרס ומדי ולא יעבור, אשר לא תבוא ושתי לפני המלך אחשוורוש (א-ט). דהכוונה היא, דהגם שבכל חטא אין מענישין רק אחר שהדבר בא לפני השופטים וחייבוהו, ויש לו זכות להמליץ בעדו, מכל מקום ייעץ ממוכן להמלך, דכאשר יש פגיעה בהמלך, לא יצטרכו להביא הדבר למשפט, אלא המלך עצמו כדאי להוציא הדין. וגם לא יתנו מקום להאדם הנידון לבוא להמליץ על מעשיו. וזהו יצא דבר מלכות מלפניו, שהמלך עצמו יוציא דינו, וגם לא תבא ושתי לפני המלך, להמליץ על עצמה ולהצטדק מה שעשתה, ודבר זה יכתבו לחוק בדתי פרס ומדי ע"כ. ובדברים אלו הכין המן פורענות שלו, שכאשר פגע המן בכבוד המלך, הגם לכבוש את המלכה עמי בבית (ח-י), הוציא דבר מלכות מלפניו, בלי להביא דינו לפני השופטים, ויאמר המלך תלוהו עליו. ולכן נקרא כאן בשם 'ממוכן', שבדיבור זה הכין המן פורענותו, והשיבו לו גמולו בראשו, ובור כרה ויחפרהו ויפול בשחת יפעל. ובאותו משתה שחטאו ישראל, הכין ה' תיכף ישועתן של ישראל לעתיד.

*

אסתר מן התורה מנין, (דברים לא-ח) ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (חולין ק"ט:). וברש"י בימי אסתר

יהיה הסתר פנים ומצאוהו צרות רבות ורעות ע"כ. ויש לומר עוד, דנרמז בזה לא רק הגזירה שהיתה בימי אסתר, אלא גם ישועתן של ישראל שהיתה על ידי אסתר, כי ה' הבטיח לנו בתורתו, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם (ויקרא כו-ד), ואמרו חז"ל (מגילה י"א), לכלותם, בימי המן וכו', שהעמדתי להם מרדכי ואסתר ע"ש. והיינו דבנס זה ראו כולם, שגם בזמן הסתר הקב"ה משגיח עליהם, שהקדים ה' רפואה למכה, וגם בתוך ההסתר, הקב"ה משגיח מן החלונות ומציץ מן החרכים לטובתן של ישראל.

והענין הוא, דאיתא במשנה (שם ט). ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו, רבי מאיר אומר כולה, רבי יהודה אומר מאיש יהודי, רבי יוסי אמר מאחר הדברים האלה. ובגמרא וכולן מקרא אחד דרשו, ותכתוב אסתר המלכה ומרדכי היהודי את כל תוקף (אסתר ט-כט), מאן דאמר כולה תוקפו של אחשוורוש [ומתחלתה היא מדברת בתוקפו עד סופה], ומאן דאמר מאיש יהודי תוקפו של מרדכי וכו' ע"ש.

ונראה עוד בטעם קריאת המגילה מתחלתה, כי ההכנה לנס זה התחילה במשתה היין, שהרגו את ושתי, שעל ידי זה באה אסתר לבית המלך. ובסעודה זו נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה, שנהנו מסעודתו של אותו רשע (שם י"ב), ובאותה שעה שמרדכי בה' ריחם והכין הנס הגדול הזה, להורות נתן בנים משחיתים (ישעיה א-ד), אפילו בשעה שמשחיתים בנים חביבים הם לה' (קידושין לו), וכמבואר בתורת משה (פורים קסו. ובנדמ"ח תצד). ואחר המשפט המקולקל להרוג את ושתי שלח ספרים בכל מדינות המלך, להיות כל איש שורר בביתו ומדבר כלשון עמו (שם א-כד), שזה היה גם כן הכנה להנס, כמאמרם (שם י"ב): אלמלא אגרות הראשונות [שהחזק בהן שוטה בעיני האומות] לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט [שהיו ממדהרין להורגן במצות המלך באגרות האמצעיות, ולא היו ממתנינים ליום המועד], אמרי [אומרים האומות] מאי האי דשדיר לן [מה זה ששלח לומר לנו] להיות כל איש שורר בביתו, פשיטא, אפילו קרחה בביתיה [הגרדן בביתו] פרדשכא ליהוי [פקיד ונגיד] ע"כ.

והיה בזה עוד הכנה להנס, שעל ידי שאשה אינה רשאית לדבר אלא לשון בעלה, על כן לא יכלה אסתר לדבר עוד בביתו של אחשוורוש רק לשונו ולא לשון הקודש, ולא נתגלה לו שהיא יהודית. וגם בשעת הנס שהרגו ישראל כל העמלקים שביניהם, ידעו כולם מי הם נשותיהם, שלא יכלו לשנות לשונם ודיברו תמיד בלשון עמלק, ולא יכלו לרמות כמו שעשה מלך ערד, לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען (רש"י במדבר כא-א). – ושוב אתרמי מעשה בגתן ותרש, ומרדכי שומע, ויתלו שניהם על עץ. – ורק אחר הדברים האלה [שנבראת רפואה זו להיות תשועה לישראל] גדל המלך אחשוורוש את המן.

בגתן ותרש, ביאת אסתר לבית המלך, הכנת המן עץ תליה לעצמו, נדידת שנת המלך, הריגת המן, עד שנעשה מרדכי משנה למלך. וכולם הדודי שיש השגחה מופלאה בתוך הטבע עצמה, ואימתי ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקיננו, בימי מרדכי ואסתר (מגילה יא.), שגם גויי הארץ הכירו שנתהוה נס מופלא בתוך הטבע עצמה. ומאורעות של עשר שנים נתהוו חטיבה אחת עד שנתנוסס הנס ההוא.

והנה בכל מועדי קודש מתעורר ישועות לישראל דוגמת הנס ההוא, כידוע מספרי קודש שרק על נסים כאלו שמתעוררים בכל שנה קבעו יום מועד. אמנם בהיות שנסים הללו היו שלא כדרך הטבע, אשר אין אנו כדאים לנסים כאלו, על כן יתכן שהארת כל המועדים היינו להמשיך אותם הנסים, יהיו נבטלים, שלא נוכל להרגיש אותם בגלוי, רק מעין אותן ישועות יתעוררו בהסתר. אבל ימי הפורים, שהנסים היו בתוך הטבע עצמו, דבר זה יש תמיד, שהקב"ה משדד טבע העולם לטובתן של ישראל, לכל אחד בפרטיות, וכמו שאומרים בתפלה ועל נסיך שבכל יום עמנו, ואם כן הארת הנס של ימי הפורים לא נבטלים, זה מתעורר עלינו בשלימות בכל שנה ושנה, שבתוך הטבע יסתיר ה' לנו נסים ונפלאות, וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים. ולכן יש בפורים שמחה מופלגת, כי התעוררות הנסים של ימים אלו, הם מתעוררים בשלימות גם בזמן הזה על כל אחד מישראל, ומזליה חזי, איך נמשך עליו הארה מלמעלה, לראות נסים ונפלאות גם כהיום בתוך הטבע עצמו. והימים האלה ממש נזכרים ונעשים בכל דור ודור, ונסים כאלו יש לנו לא רק בכל דור ודור, אלא גם בכל משפחה ומשפחה בפרטיות.

ונראה דעל זה אמרו הקורא את המגילה למפרע לא יצא (שם יז.). כי הנה ה' מגיד מראשית אחרית (ישעיה מו-ז), הוא יודע ומכיר מהו תכלית כל דבר לאחריתו, ומסדר הכל מראשית דבר דבור על אופניו, עד שמסתדר הכל כפי מה שגזרה חכמתו להיות באחריתו. וכמו כן אנו רואים בהמגילה, שצפה הקב"ה הנס הגדול שתהא נעשה באחריתו, וסידר עשר שנים מקודם מאורע אחר מאורע עד שהתנוצץ הנס במלוא תפארתה, ובתוך העשר שנים הללו לא הכרנו ולא עלה אפילו במחשבה, שמאורע זה הנעשה כעת, זהו הכנה להישועה שתהא לאחר זמן, ואנו רואים הכל רק למפרע, אחר שנעשה הנס כאשר אנו מביטים למפרע, אנו רואים בעינינו שהכל היה מושגח בהשגחה נפלאה להיות הכנה לישועתן של ישראל.

אבל באמת התכלית היא ללמוד מזה, ולהגיע לדרגת להכיר באמונה שלימה בההוה, שהכל מסודר לטובתו, וכל מה שעובר עליו יום יום, יש בזה חשבון למעלה להיות הכנה לטובתו בימים הבאים. ולא די לנו להיות קורא את המגילה למפרע, אלא ללמוד ממנה גם על מכאן ולהבא, ולהאמין באמונה שלימה כי מאתו לא תצא הרעות, וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ולהכיר קודם שרואים הישועה, אשר יום יום מסתדרים דברים שבסופו יהיו לתועלתו. ■

והנה גזירת המן היתה בשנת שנים עשרה למלך אחשורוש, אשר אז הפיל פור הוא הגורל (ג-ז), והנס היתה בשנה שלאחריו שנת שלש עשרה למלכותו. וההכנה לנס זה התחיל להתרקם מעשיית המשתה בשנת שלש למלכו (ב-א), עשרה שנים קודם, באותו זמן שהיתה ההסתר פנים עבור שנהנו מסעודתו של רשע. ולכן יש לנו לקרות המגילה מתחלתה, כי שם הוא תוקף הנס, שמאז בהמשתה התחילה כבר ישועתן של ישראל, ההכנה הגדולה לנס המופלא הזה.

וזהו חשיבות ימי הפורים במיוחד, להורות לנו איך שגם בגלות בזמן הסתר פנים, יש השגחה מופלאה עלינו, להקדים הרפואה עשר שנים קודם המכה, ולא מאסתים ולא געלתים לכלותם. ולכן נקראת 'אסתר' בשם זה, שאות אל"ף רומזת על אלופו של עולם, והוא נמצא אתנו תמיד גם בעת ההסתר, א' סתר, שאלופו של עולם הוא בתוך הסתר. וקורין את המגילה בשם 'מגילת אסתר', שספר זה מגלה איך האלופו של עולם נמצא גם בעת ההסתר, שמציץ מן החרכים, שאינו ניכר בגלוי לעיני הרואים.

ואסתר מן התורה מנין, היכן מצינו בתורה רמז על ענין זה, ומביא הכתוב ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שהקב"ה מבטיח לנו שלא יעזוב אותנו לעולם בלי השגחה, אלא גם בתוך ההסתר אנכי אהיה עמכם, אלא שאסתיר את פני שלא תהיו רואים זאת בגלוי, אבל אנכי בתוך ההסתר אהיה מציץ מן החרכים, שאני רואה רק פני לא יראו, וכאשר ראינו זאת בגלוי בימי אסתר, שהזמין ה' מאורעות אחת אחר אחת לישועתן של ישראל שנתגלה בסופו.

*

והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה וגו', וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים (ט-כח). הנה אם כל המועדים יהיו בטלים, ימי הפורים לא נבטלים (ילקוט משלי תקמז). ובפשטות הכוונה דגם לעתיד כאשר תורה חדשה מאתי תצא (ישעיה נא-ד, עיין ויק"ר יג-א), ותהא שיעבוד מלכות עיקר ויציאת מצרים טפל לו (ברכות יב:), מכל מקום ימי הפורים קיימים ולא נבטלים. אמנם יש לומר דקאי גם על זמן הזה, ששמחת ימי הפורים יהיו תמיד ברום המעלה ולא יתבטלו.

והענין הוא, כי הנה השמחה המופלגת שיורדת על כל ישראל בפורים, אין דוגמתה בשאר המועדים, אף שהם חיוב מן התורה ופורים היא רק מתקנת אנשי כנסת הגדולה. והוא מטעם כי שונה נס של פורים מכל הנסים שנעשו לישראל, כגון יציאת מצרים וקריעת ים סוף, שהיו נסים שלא כדרך הטבע, עשר מכות, ויציאת מצרים בעצם היום, ושוב קריעת ים סוף, דברים שהם היפוך הטבע לגמרי. לא כן נס של פורים היה הכל נס נסתר בתוך הטבע, איך שהמציא ה' מאורע אחר מאורע עד שנתהוה הנס, הריגת ושתי, שילוח ספרים ראשונים, שמיעת מרדכי דברי